

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת בחוקותי

תשפ"ד

(שנה ז', גליון מס' 343)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת בחוקותי התשפ"ד

"ממצרים גאלתנו - גאלת הדעת"

א. "אם בחקתי תלכו, ואת מצותי תשמרו, ועשיתם אתם", (ויקרא, כו' - ג').
 "ואם בזאת לא תשמעו לי, והלקתם עמי בקרי. והלקתי עמכם בהמת קרי, ויסרתי אתכם אף אני שבע על חטאתיכם", (ויקרא, כו', כז' - כח').
 "והתודו את עונם ואת עון אבתם, במעלם אשר מעלו בי, ואף אשר הלכו עמי בקרי. אף אני אלך עמם בקרי, והבאתי אתם בארץ איביהם, או אז יפגע לבבם הערל, ואז ירצו את עונם", (ויקרא, כו', מ' - מא').

ב. ידוע בשם רבותינו המקובלים זיע"א - כי "מצרים", פירושו "מצר ים".
 וכמו שכתב ה"ריקנאטי"¹, על הפסוק², "וירכב אתו במרכבת המשנה אשר לו, ויקראו לפניו אברך, ונתון אתו על כל ארץ מצרים":
 "מילת מצרים, הוא לשון מיצר השכינה, הנקראת 'ים'".

והנה, פנימיותה של "גלות מצרים", היתה, "גלות הדעת"^{3 4}.

וכשנעיין היטב בדבר, נראה, ש"דעת", פירושה חיבור, וכדלהלן:

א. אצל אדם הראשון וחווה, כאשר קיימו מצוות עונה, נאמר⁵:

"והאדם ידע את חוה אשתו, ופתח ופתל את קונו, ונתאמר קניתי איש את יחנה".

¹ בפירושו על התורה, פרשת "מקץ".

² בראשית, מא' - מג'.

³ כמבואר ב"זוהר הקדוש" (חלק ב', דף קס"א ע"א), יעו"ש.

⁴ וכפי שכתוב בספר ישעיה (ה' - יג):

"לכן גלה עמי מבלי דעת, וכבודו מתי רעב, והמונו צחה צמא".

⁵ בראשית, ד' - א'.

ומצווה זו, הינה חיבור ב' גופים לאחד,

וכמאמר הכתוב ⁶, "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו, ודבק באשתו, והיו לבשר אחד".

הא למדת:

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור.

ב. כתב אדונינו הרמב"ן זיע"א ⁷:

"דע, כי חיבור זה הוא עניין קדוש ונקי, כשיהיה הדבר כפי מה שראוי - ובזמן הראוי - ובכוונה הנכונה,

ואל יחשוב אדם, כי בחיבור הראוי יש גנאי וכיעור, חס ושלוש.

שהחיבור הראוי, נקרא ידיעה,

ולא לחינם נקרא כך ⁸, 'וידע אלקנה את חנה אשתו' ...

ודע, שאילו לא היה בדבר קדושה גדולה, לא היו קוראין אל החיבור ידיעה ⁹ ...

אבל, כל בעלי התורה, מאמינים, שהשם יתברך ברא את הכל, כפי מה שגזרה חכמתו,

ולא ברא דבר, שיהיה בו גנאי או כיעור.

שאם יאמר שהחיבור הוא דבר של גנאי,

הנה, כלי המשגל הם כלים של גנות, והרי השם יתברך בראם במאמרו.

⁶ בראשית, ב' - כד'.

⁷ "אגרת הקודש", השער הראשון.

⁸ שמואל א', א' - יט'.

⁹ וכתב בזה רבינו זיע"א, ז"ל:

"ואין הדבר כאשר חשב הרב המורה ז"ל ב'מורה הנבוכים' (ח"ב, פרק לו'. ח"ג, פרק ח'), בהיותו משבח לאריסטו, על מה שאמר - כי חוש המישוש חרפה הוא לנו.

חלילה, אין הדבר כמו שאמר היווני ...".

כאשר הידיים, בעת שכותבין ספר תורה בטהרה, הם מכובדות ומשובחות,
וכשגונבות, או עושות דבר מגונה, הם מגונות,
כך הם כלי המשגל".

ג. על מאמר הכתוב ¹⁰, "וְאֶמְלֵא אֶתֹּךְ רוּחַ אֱלֹהִים, בְּחֻכְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת
וּבְכָל מְלָאכָה", כתב רש"י הקדוש:
" וּבְדַעַת - רוּחַ הַקֹּדֶשׁ".
הא למדת:

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור,
כי אותה ה"דעת", מחברת בין הקדוש ברוך הוא, לבין אותו שזכה לזה.
ד. בכמה וכמה מקומות בדברי רבותינו ז"ל ¹¹, מצינו, את המושג "בר דעת",
לגבי עשיית מעשי קניין, וכיוצא בזה,
שהוא גם כן עניין של חיבור,

שכן, רק בשעה שיש לאדם את אותה "דעת", הוא יכול לעשות את כל אותם
המעשים, המתברים אותו אל שאר אנשים "בני דעת".
ה. במסכת נדרים ¹², מצינו, את מה שהיו אומרים בארץ ישראל:
"דדא ביה ¹³, כולא ביה,

¹⁰ שמות, לא' - ג'.

¹¹ בבא מציעא, ח' ע"א.

חולין, לא' ע"א. ועוד.

¹² מא' ע"א.

¹³ יעויין בדבריו המתוקים מדבש של רבינו הרי"ח הטוב זיע"א (בספרו הקדוש "בן יהודע", שם).

שביאר את המילה "דא", כראשי תיבות, של דעת אמונה,
ללמדך:

שרק על ידי ב' דברים אלו, זוכה האדם לפרנסתו, אשר נקראת "מלאכה".

דלא דא ביה, מה ביה.

דא קני, מה חסר,

דא לא קני, מה קניי."

דהיינו :

אדם שיש בו דעת, יש בו הכל!

אבל אדם שאין בו דעת, מה יש בו!?

מי שקנה דעת, כלום לו יחסר לו!

אבל מי שלא קנה דעת, כל מה שיקנה לא יועיל לו!

הא למדת :

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור,

כיוון שעל ידה, יכול האדם להתחבר אל הווייתו.

ג. בכדי להוציא את "מידת הדעת מן הגלות", הוצרך הבורא ית"ש לעשות

זאת באמצעות ב' שלבים :

א. "גאולת הגוף", אשר הוא בבחינת "סור מִרְעֵי"¹⁴,

והוא כנגד "דם מילה"¹⁵, התלויה במידת היסוד וקדושת הדעת,

וגאולה זו, נעשתה כשלב א', ביום חג הפסח.

ב. "גאולת הדעת והנפש", אשר הוא בבחינת "נְעֻשָׁה טוֹב"¹⁶,

והוא כנגד "דם פסח"¹⁷, המרמז אל דברי התורה הקדושה,

ומשכך, נעשה אותם אדם לאדם "שלם",

כיוון, ש"אדם", ראשי תיבות, של אמונה, דעת, מלאכה.

¹⁴ תהילים, לד' - טו'.

¹⁵ יעויין בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

¹⁶ תהילים, לד' - טו'.

וגאולה זו, נעשתה כשלב א', ביום חג הפסח,

וכמאמר הכתוב ¹⁸, "וַיֹּאמֶר, כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ, וְזָה לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֹׁלְחֶיךָ, בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה".

ולהלך יתבאר העניין בע"ה בטוב טעם ודעת.

ד. על מאמר הכתוב ¹⁹, "כֹּה אָמַר יְהוָה, הַנּוֹתֵן בַּיָּם דָּרָךְ, וּבַיָּמִים עֲזִים נְתִיבָה",
כתב רבינו האר"י זיע"א ²⁰ :

שפסוק זה, סובב והולך, על חודש "אלול".

ובביאור העניין, כתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" זיע"א ²¹, משם
אדונינו הגר"א זיע"א :

שמילת "דרך", מורה, על "דרך הכבושה לרבים", שהכל יכולים להלך בתוכה.

וממילא, כתב רבינו זיע"א :

דהנה, ה-"דרך הראשונה", היתה הדרך שהמציא הבורא ית"ש, בעבור יעקב
אע"ה, קודם ירידתו למצרים,

וכמאמר הכתובים ²², "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת הַלַּיְלָה, וַיֹּאמֶר, יַעֲקֹב
יַעֲקֹב, וַיֹּאמֶר, הִנְנִי. וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הֵאֵל אֱלֹהֵי אַבְיָד, אֵל תִּירָא מִרְדָּה מִצְרַיִמָּה, כִּי
לְגוֹי גָדוֹל אֲשִׁימְךָ שָׁם".

ואלמלא שהמציא לו הבורא ית"ש דרך זו, לא היו יכולים עם ישראל לצאת
ממצרים ²³.

¹⁷ יעויין בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

¹⁸ שמות, ג' - יב'.

¹⁹ ישעיה, מג' - טז'.

²⁰ בספרו הקדוש "שער רוח הקודש", דף מד' ע"א.

²¹ בפרשת "שופטים". עמוד צט'.

²² בראשית, מו', ב' - ג'.

²³ "מכילתא", (פרשת "יתרו", יח' - יא').

וביאר רבינו זיע"א, ג' גימטריאות :

- א. המילים "יעקב יעקב", עולים בגימטריא 364, והמילים "קם דרד", עולים גם כן בגימטריא למניין זה.
- ב. כאשר ממזגים את מילת "א-ל-ה-י-ם", העולה בגימטריא למניין 86, במילת "ה-ו-י-ה", העולה בגימטריא למניין 26, נקבל, מניין 112, כמניין "יבק".
- ג. מילת "דרד", עולה בגימטריא למניין 224, אשר היא עולה, פעמיים כמניין "יבק".
- וביאר הגימטריאות, כך הוא :
- קודם יציאתם של עם ישראל ממצרים, אשר היא "מצר ים", מיתק הבורא ית"ש, את "מידת הדין", הנרמזת במילת "א-ל-ה-י-ם", על ידי "מידת הרחמים", הנרמזת בשם "ה-ו-י-ה".
- ולא פעם אחת בלבד, מיתקה הבורא ית"ש, אלא, ב' פעמים.
- ומיתוקים אלו, נרמזו במילת "דרד", אשר היא הדרך שהמציא הבורא ית"ש ליעקב אע"ה, בכדי שיוכל לצאת מארץ מצרים.
- ולפיכך, אמר הבורא ית"ש, ליעקב אע"ה, "יעקב יעקב", שכן, על ידי כך, העמיד לו הבורא ית"ש את הדרך, שהוא "קם דרד".
- וממילא, כך הוא ביאר מאמר הכתוב ²⁴, "כֹּה אָמַר יְהוָה, הַנּוֹתֵן בְּיָם דְּרָד, וּבְמִים עֲזִים נְתִיבָה" :
- "הַנּוֹתֵן בְּיָם" - היינו, מצרים, שהיתה "מצר ים",

²⁴ ישעיה, מג' - טז'.

"דָּרָךְ" - היינו, ב' המיתוקים של מילת "א-ל-ה-י-ם", במילת "ה-ו-י-ה",

אשר מחמתם זכינו לצאת מארץ מצרים.

והנה, מחמת שבמשך השנה, האדם מזדהם בחטאיו, ומקלקל את דרכיו,

הזהירה אותנו התורה הקדושה, בפרשת "שופטים"²⁵, "תִּכְיֶן לְךָ הַדָּרָךְ, וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת גְּבוּל אֲרָצְךָ, אֲשֶׁר יִנְחִילְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, וְהָיָה לְנוֹס שָׁמָּה כָּל רֹצֵחַ" -

והיינו, שב-"חודש אלול", אשר הוא הכנה לימים הנוראים הבאים עלינו לטובה,

עלינו לקיים בעצמינו, "תִּכְיֶן לְךָ הַדָּרָךְ",

על ידי יציאה חדשה ממצרים, אשר היא "מִצְרַיִם".

ובמקום אחר²⁶, כתב רבינו זיע"א:

שראשי התיבות, של מאמר הכתוב²⁷, "כֹּה אָמַר יְהוָה, הַנּוֹתֵן בְּיָם דָּרָךְ, וּבְמִים עֲזִים נְתִיבָה", עולים בגימטריא למניין 137,

וכמו כן, מילת א'-עָנִיו, עולים בגימטריא למניין זה.

ללמדך:

שיסוד היסודות ועמוד החכמות, לעבודת ה' בחודש "אלול", הוא, עניין הענווה.

שכן, רק על ידי מידה זו, יכול האדם לעבור באותה ה-"דרך", ולהיטהר מטומאתו,

ובנוסף, רק על ידי מידה זו, בכוחו של האדם להיטהר ב-ג' שערי קדושה, וכפי שהיה בעת יציאת מצרים.

וכפי שיתבאר להלן.

ה. במסכת מגילה²⁸, מצינו לדבריו של רבי שמעון בן אלעזר:

²⁵ דברים, יט' - ג'.

²⁶ עמוד קנג', "חדשי השנה" - אלול.

²⁷ ישעיה, מג' - טז'.

²⁸ לא' ע"ב.

"עזרא, תיקן להן לישראל -

שיהו קורין קללות שבתורת כהנים, קודם עצרת,

ושבמשה תורה, קודם ראש השנה".

והקשתה הגמרא :

מאי טעמא?

והביאה הגמרא, לתירוצו של אביי, משמו של ריש לקיש :

"כדי שתכלה השנה וקללותיה".

והקשתה הגמרא :

"בשלמא, שבמשה תורה איכא, כדי שתכלה שנה וקללותיה,

אלא שבתורת כהנים, אטו עצרת ראש השנה היא?

ותירצה הגמרא :

"אין, עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן ²⁹, 'ובעצרת על פירות האילן'".

והנה, בדברי הגמרא הנ"ל, יש לעיין :

היאך ובמה נחשב "עצרת" לראש השנה, שעל ידו "תכלה שנה וקללותיה"?

והנה, כתב הגה"ק רבי צדוק הכהן זיע"א מלובלין ³⁰ :

"צריך להבין, הא עיקר מאכל האדם היא הלחם,

כמו שכתוב ³¹, 'פִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם'.

ובפסח, העולם נידון על התבואה ³²,

²⁹ ראש השנה, פ"א מ"ב.

³⁰ בספרו הקדוש "פרי צדיק", פרשת "בחוקותי", אות י'.

³¹ דברים, ח' - ג'.

³² ראש השנה, פ"א מ"ב:

"בארבעה פרקים העולם נידון -

והיה לו לתקן שיקראו קודם, מהאי טעמא?"

וביאור דבריו הקדושים:

שמחמת ובחג הפסח נדונים על התבואה, ומן התבואה מכינים את הלחם, שהוא עיקר מאכלו של האדם,

אם כן, היה ראוי יותר לקרוא בתורה בציבור את פרשת "בחוקותי", קודם חג הפסח,

בכדי שכבר אז "תכלה השנה וקללותיה".

ותירץ רבינו זיע"א:

"אך העניין, שקודם הקלקול מאדם הראשון, ניתן רק פרי העץ למאכל אדם, וכמו שנאמר ³³, 'וַיֵּטַע ... גֵּן בְּעֵדֶן'.

ונטיעה, היא באילנות.

אך אחר הקלקול, 'וַאֲכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' ³⁴.

רק, 'כִּינֹן שִׁשְׁמַע אָדָם הָרִאשׁוֹן כֹּן, הִזְיָעוּ פָּנָיו,

אָמַר, מָה אָנִי נִקְשָׁר לְאָבוֹס כְּבִהְמָה?

אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְהִזְיָעוּ פָּנָיִךְ, תֹּאכַל לֶחֶם' ³⁵,

והיינו, שיהיה לו טורח, לעשות מחיטה לחם.

³³ בפסח, על התבואה,

בעצרת, על פירות האילן,

בראש השנה, כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון ...

ובחג, נידונין על המים".

³³ בראשית, ב' - ח'.

³⁴ בראשית, ג' - יח'.

³⁵ בראשית רבה, פרשה כ', י'.

וכמו שאמרו ³⁶, 'כמה יגיעות יגע אדם הראשון, עד שמצא פת לאכול, חרש וזרע'
וכו' ³⁷.

אבל, קודם הקלקול, אף חיטה היה מין אילן, והיה גדל עליו גלוסקאות,
כמו שיהיה לעתיד ³⁸,

ועתידה חיטה, שתיתמר כדקל ³⁹...

**והאילנות שנטע הקדוש ברוך הוא בעצמו בנן עדן, היה מתקיים לעולם, ולא היה
צריך שום נטיעה ועבודה ...**

ורק אחר הקלקול, נאמר לו 'בַּזַּעַת אֶפְיָךְ תֹּאכַל לֶחֶם',

³⁶ ברכות, נח' ע"א.

³⁷ שם בגמרא:

"בן זומא, ראה אוכלוסא על גב מעלה בהר הבית,

אמר, ברוך חכם הרזים, וברוך שברא כל אלו לשמשני ...

הוא היה אומר -

כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול,

חרש, וזרע, וקצר, ועמר, ודש, וזרה, וברר, וטחן, והרקיד, ולש, ואפה -

ואחר כך אכל,

ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנין לפני.

וכמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא בגד ללבוש -

גזז, ולבן, ונפץ, וטוה, וארג, ואחר כך מצא בגד ללבוש,

ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנים לפני.

כל אומות שוקדות ובאות לפתח ביתי, ואני משכים ומוצא כל אלו לפני."

³⁸ שבת, ל" ע"ב:

"יתיב רבן גמליאל, וקא דריש, עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות."

³⁹ כתובות, קיא' ע"ב:

"אמרו, עתידה חיטה שתיתמר כדקל, ועולה בראש הרים".

שיהיה נצרך לעבודה וטורח, וכמה יגיעות יגע וכו'.
ובעצרת, שהיא זמן מתן תורה, דכתיב ⁴⁰, 'אֲנִי אֶמְרָתִי אֶלְקִים אֶתֶם',
שיהיה התיקון כמו קודם החטא, שלא יהיה מיתה ⁴¹,
וכתיב ⁴², 'וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶת כְּהַנִּים' וגו' -
שאז לא היו ישראל רק פנויים לתורה ועבודה, כמו קודם הקלקול, והיה מתבטל
אז כל היצר הרע וקלקול הנחש,
וממילא, מאכל אדם היה רק פירות האילן, כמו שהיה קודם קלקול אדם
הראשון,
ורק אחר החטא, חבלתם מעשיכם, 'אֲכֹן כְּאָדָם תִּמּוּתוּן' ⁴³.
מכל מקום, כשבא עצרת, הוא הזמן בכל שנה לתקן הקלקול ראשון מאדם
הראשון, וכמו שהיה במתן תורה,
וזוהו 'בעצרת על פירות האילן'."
ומדבריו הקדושים, נשכיל ונבין, היאך ובמה נחשב עצרת לראש השנה:
שכן, אותו היום, הוא ראש השנה לתיקון אותו החטא של אדם הראשון, וכמו
שנתבאר.
1. על עניין קריאת הקללות שבתורת כהנים ושבמשנה תורה, כתב הגה"ק
רבינו משה זכות זיע"א ⁴⁴:
"קריאת הקללות ביראת ה', נחשב לו, כאילו באו עליו ממש".

⁴⁰ תהילים, פב' - ו'.

⁴¹ עבודה זרה, ה' ע"א:

"אני אמרתי אלהים אתם, ובני עליון כולכם'. חבלתם מעשיכם, 'אכן, כאדם תמותון'."

⁴² שמות, יט' - ו'.

⁴³ תהילים, פב' - ז'.

⁴⁴ בפירושו ל"זוהר הקדוש", (חלק ג', דף ריג' ע"א).

ולהלך יתבאר העניין בע"ה בטוב טעם ודעת.

א. על מאמר הכתוב בפרשתן⁴⁵, "והתנדו את עונם ואת עון אבתם, במעלם אשר מעלו בי, ואף אשר הלכו עמי בקרי", מצינו ג' דעות, מה הוא ביאור הלשון "בקרי". וכדלהלן:

א. בתרגום אונקלוס, מצינו:

"וינדון נת חוביהון, ונת חובי אבהתהון, בשקרהון דשקרו קדמי, ואף די הליכו קדמי בקשיו",

והיינו, שביאור מילת "בקרי", הוא מלשון "קשיות עורף".

ב. בתרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, מצינו:

"וינדון בשעת אניקהון, נת חוביהון, ונת חובי אבהתהון, בשקריהון דשקרו במימרי, ואוף דהליכו עמי בעראי",

והיינו, שביאור מילת "בקרי", הוא מלשון "דבר עראי".

ג. כתב אדונינו הרמב"ם זיע"א⁴⁶:

"מצות עשה מן התורה, לזעק ולהריע בחצוצרות, על כל צרה שתבוא על הצבור ... ודבר זה, מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו, ידעו הכל שפגלל מעשיהם הרעים הורע להן ... וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם.

אבל אם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם ארע לנו, וצרה זו נקרה נקרת,

הרי זו דרך אכזריות, וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות,

הוא שפתוב בתורה - 'והלכתם עמי בקרי'⁴⁷, 'והלכתי גם אני עמכם בחמת קרי'⁴⁸,

⁴⁵ ויקרא, כו' - מ'.

⁴⁶ פרק ג' מהלכות תענית, הלכות א'-ב'-ג'.

כְּלוֹמֵר, כְּשֶׁאָבִיא עֲלֵיכֶם צָרָה, כְּדֵי שֶׁתְּשׁוּבוּ, אִם תֹּאמְרוּ שֶׁהִיא קָרִי, אוֹסִיף לְכֶם חֶמֶת אוֹתוֹ קָרִי".

והיינו, שביאור מילת "בְּקָרִי", הוא מלשון "מקרה".

והנה, על מאמר הכתוב בעניין זכירת מעשה עמלק ⁴⁹, "אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדָרְךָ, וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ, וְאַתָּה עָגַף וַיִּגַּע, וְלֹא נָרָא אֱלֹהִים", כתב רש"י הקדוש:

" אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדָרְךָ' - לשון מקרה.

דבר אחר, לשון קרי וטומאה, שהיה מטמאן במשכב זכור.

דבר אחר, לשון קור וחום, צננך והפשירך מרתיחתך".

ובביאור העניין, נראה:

שרש"י הקדוש, נקט בכוונה את "לשון מקרה" בראשונה,

שכן, השורש לעניין קרי וטומאה, והשורש לעניין קור וחום, נעוץ בעניין "מקרה",

כי אדם אשר מעביר את כל ימיו ושנותיו בדרך "מקרה", אזי, תהום גדולה פעורה מתחתיו, ואחריתו מי ישורנו.

וממילא, הוא הדין בעניין האמור בפרשתן:

שהשורש לקיום מצוותיו של הבורא ית"ש בדרך "עראי" ⁵⁰, והשורש לעניין "קשיות עורף" כלפי הבורא ית"ש ⁵¹, נעוץ בעניין "מקרה" ⁵².

ח. במסכת גיטין ⁵³, מצינו למעשה דלהלן:

⁴⁷ ויקרא, כו' - כז'.

⁴⁸ ויקרא, כו' - כח'.

⁴⁹ דברים, כה' - יח'.

⁵⁰ וכפי שפירש התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל.

⁵¹ וכפי שפירש אונקלוס.

⁵² וכפי שפירש אדונינו הרמב"ם זיע"א.

"מעשה ברבי יהושע בן חנניה, שהלך לכרך גדול שברומי,
אמרו לו, תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו
סדורות לו תלתלים.
הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר ⁵⁴, 'מי נתן למשסה יעקב, וישראל
לבזזים?'
ענה אותו תינוק, ואמר ⁵⁵, 'הלוא ה' זו חטאנו לו, ולא אבו בדרךיו הלוך, ולא
שמעו בתורתו'!
אמר ⁵⁶, מובטחני בו, שמורה הוראה בישראל!
העבודה ⁵⁷, שאיני אז מכאן, עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו.
אמרו, לא אז משם, עד שפדאו בממון הרבה,
ולא היו ימים מועטין, עד שהורה הוראה בישראל.
ומנו ⁵⁸ ?
רבי ישמעאל בן אלישע".

⁵³ נח' ע"ב.

⁵⁴ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים, הלוא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרךיו הלוך, ולא שמעו בתורתו".

⁵⁵ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים, הלוא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרךיו הלוך, ולא שמעו בתורתו".

⁵⁶ היינו:

רבי יהושע בן חנניה.

⁵⁷ היינו:

לשון שבועה.

⁵⁸ היינו:

מי הוא אותו התינוק?

והנה, נחלקו רבותינו הראשונים כמלאכים, מי היה אותו רבי ישמעאל בן אלישע, האם היה זה, רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול - שהיה מעשרת הרוגי מלכות, או שמא היה זה רבי ישמעאל בן אלישע, שהיה נכדו.

ויעויין בדברי "בעלי התוספות"⁵⁹, וב"תוספות ר"י החסיד"⁶⁰ :

הסוברים, שהיה זה רבי ישמעאל בן אלישע, נכדו של רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול - שהיה מעשרת הרוגי מלכות.

ומאידך, יעויין בדברי רבינו ניסים גאון⁶¹, ובדברי "ספר יוחסין", וכן הוא בדברי ה"כפתור ופרח"⁶², וכן הוא דעת רבינו האר"י זיע"א⁶³ :

הסוברים, שהיה זה רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול - שהיה מעשרת הרוגי מלכות.

ובביאור הנפקא מינא, מי היה אותו רבי ישמעאל בן אלישע, כתב רבינו האר"י זיע"א⁶⁴ :

דהנה, סוד נשמתו של רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול - שהיה מעשרת הרוגי מלכות,

היה, מנשמת יוסף הצדיק, שבא לתקן את חטאו של אדם הראשון.

והנה, בשעה שתיקן יוסף הצדיק את חטאו של אדם הראשון, יצאו מבין אצבעותיו י' טיפין⁶⁵,

⁵⁹ יבמות, קד' ע"א. ד"ה "אמר".

מנחות, סד' ע"ב. ד"ה "ארור".

⁶⁰ ברכות, נד' ע"ב.

⁶¹ ברכות, נד' ע"ב.

⁶² פ"י.

⁶³ בספרו הקדוש "שער הגלגולים", הקדמה לד'.

⁶⁴ בספרו הקדוש "שער הגלגולים", הקדמה לד'.

⁶⁵ סוטה, לו' ע"ב.

ומחמת שכך, לא היה בו כוח להוציא לאור את נשמות הגרים.
ובכדי לכפר על ההבטה של יוסף הצדיק באשת פוטיפר, שמחמתה יצאו ממנו
אותם י' הטיפין -
וכמו כן, בכדי לכפר על כך שהפשיטו אחיו את בגדיו ממנו ⁶⁶,
הפשיט הקיסר את עור פניו של רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, בעת שהמיתו
⁶⁷ -
שבזה, יש את עניין "ההפְּשָׁטָה", שהפשיטו את עורו, כשם שהפשיטו את בגדיו
של יוסף הצדיק,
ויש את עניין הפשטת "הפְּנִים", כנגד הבטת "הפנים" של יוסף הצדיק.
וכשם שהיה יוסף הצדיק, "יִפֶּה תֵּאָר וְיִפֶּה מִרְאָה" ⁶⁸,
אף רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, היה, "יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו
סדורות לו תלתלים" ⁶⁹.
וכשם שיוסף הצדיק, נשבה לבין האומות ⁷⁰,
אף רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, נשבה לבין האומות ⁷¹.
ועל כך, כאשר שאל רבי יהושע בן חנניה את אותו התינוק ⁷², "מי נתן למְשָׁסָה
יַעֲקֹב, וְיִשְׂרָאֵל לְבַזְזִים?"

⁶⁶ בראשית, לז' - כג'.

⁶⁷ עבודה זרה, יא' ע"ב.

⁶⁸ בראשית, לט' - ו'.

⁶⁹ גיטין, נח' ע"ב.

⁷⁰ בספר בראשית, פרק לז'.

ובתהילים, קה' - יז'.

⁷¹ גיטין, נח' ע"ב.

⁷² ישעיה, מב' - כד'.

"מי נתן למְשָׁסָה יַעֲקֹב, וְיִשְׂרָאֵל לְבַזְזִים, הֲלוֹא יְהוָה זֶה חֲטָאוֹ לֹא, וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלֹּץ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ."

הוא נתכווין לרמוז לו, "כי בעוון ניצוצות טיפי הזרע של יוסף, שירדו בקליפות במקום הרגלים, אשר שם הוא סוד המשיסה ברגלים, לכן נשבה בין הגויים". ועל כך ענה לו אותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול⁷³, "הלא ה' זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמענו בתורתו!" ובביאור חכמתו של אותו התינוק, שנתפעל ממנה רבי יהושע בן חנניה, נביא בזה ב' פירושים מדברי רבותינו זיע"א, וכדלהלן:

א. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א⁷⁴ :

דהנה, קיימא לן במסכת כתובות⁷⁵, ש-"אין אדם, לוקה ומשלם", והיינו, שאדם שקיבל מלקות עבור עונשו, אינו משלם גם תשלומי ממון שהוא חייב.

ולפי זה, תמה רבי יהושע בן חנניה⁷⁶, "מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים" - דהיינו, לאחר שעם ישראל קיבלו מלקות, המכנים בשם "משסה", מפני מה, עם ישראל שילמו גם בממונם, וכמו שנאמר "לבזזים" ועל כך ענה לו אותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע⁷⁷ -

"הלא ה' זו חטאנו לו" - אנחנו עצמינו חטאנו ל-ה',

⁷³ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים, הלא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמענו בתורתו".

⁷⁴ בספרו הקדוש "צוארי שלל" (הפטרות פרשת "דברים", אות ב').

⁷⁵ לב' ע"א.

⁷⁶ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים, הלא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמענו בתורתו".

⁷⁷ ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים, הלא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמענו בתורתו".

וְלֹא אָבוּ בְדַרְכֵי הַלֹּךְ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ" - אלו אבותינו,
ועל כן, אבותינו קיבלו את המלקות על חטאיהם, בזה שגרשו אותם מעל אדמתם,
ואנחנו משלמים ממון על חטאינו.

ב. כתב הגה"ק רבי אליהו שיק זיע"א⁷⁸ :

דהנה, יש להקשות, מה אכפת לנו שהיה אותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע,
"יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים",

וכי אם הוא לא היה כך, לא היה צריך רבי יהושע בן חנניה לפדותו?

אלא, דהנה קיימא לן במסכת סנהדרין⁷⁹, "אפילו בשעת הסכנה, לא ישנה אדם
את עצמו מן הרבנות שלו",

והיינו, שגם בשעת הסכנה, צריך האדם להלך בבגדי תפארתו,

ודין זה, נלמד מ-חנניה מישאל ועזריה, שבשעה שהלכו לכבשן האש, הלכו
בבגדי תפארתם⁸⁰.

ואם כן, כששמע רבי יהושע בן חנניה, שאותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע,
"יפה עיניים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים",

הוא הבין, שאותו תינוק הוא תלמיד חכם, באשר הוא לא משנה את בגדי
תפארתו,

ולפיכך, הוא הלך לבקרו.

וכשהגיע לבקרו, שאלו רבי יהושע בן חנניה⁸¹, "מי נתן למשסה יעקב, וישראל
לבזזים" -

דהיינו, עם ישראל, שעסקו בתורה והם תלמידי חכמים,

⁷⁸ בספרו הקדוש "עין אליהו" (על ספר "עין יעקב". גיטין, נח' ע"ב. ד"ה "מעשה").

⁷⁹ צב' ע"ב.

⁸⁰ דניאל, ג' - כא'.

⁸¹ ישעיה, מב' - כד'.

"מי נתן למשסה יעקב, וישראל לבזזים, הלא יהוה זה חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו".

מפני מה, הם ניתנו "למשפחה" ו-"לבזזים"?

ועל כך ענה לו אותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע ⁸² -

"הלא ה' זו חטאנו לו, ולא אבו בדרךיו הלוך, ולא שמעו בתורתו",

והיינו, כשם שבבית המקדש הראשון, היו ג' עבירות חמורות - עבודה זרה, גילוי

עריות ושפיכות דמים ⁸³, למרות שעסקו בתורה ⁸⁴,

כך בית המקדש השני, שהיתה בו שנאת חנם ⁸⁵ - השקולה כנגד אותם ג'

עבירות החמורות, נחרב, למרות שעסקו בתורה.

ט. על פי המתבאר במאמר זה, אפשר לבאר את המעשה ברבי יהושע בן חנניה

הנ"ל. כדלהלן:

דהנה, לאור דברי רבינו האר"י זיע"א ⁸⁶, שרבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול,

מנשמת יוסף הצדיק ע"ה,

כידוע, שיוסף הצדיק ע"ה, אשר ייסד ותיקן את "מידת הדעת".

והנה, "מידת הדעת", תלויה במידת הענווה וההכנעה,

שכן, רק על ידי מידה זו, יש תורה, וממילא אף "גאולת הדעת".

עוד נתבאר לנו ⁸⁷, שעמלק בא להילחם בישראל בדרך "מקרה",

והמשכיל על דבר אמת, יתבונן, שכל התרחקות מן הבורא ית"ש באה בדרך

"מקרה" ⁸⁸.

⁸² ישעיה, מב' - כד':

"מי נתן למשפחה יעקב, וישראל לבזזים, הלא יהנה זו חטאנו לו, ולא אבו בדרךיו הלוך, ולא שמעו בתורתו".

⁸³ יומא, ט' ע"ב.

⁸⁴ שכן, פסוק זה, נאמר בחורבן בית המקדש הראשון.

⁸⁵ יומא, ט' ע"ב.

⁸⁶ אשר נתבארו לעיל באות ח'.

⁸⁷ לעיל באות ז'.

ודרך "מקרה", באה, אך ורק כאשר אין "הכנעה"!
 וכשם שעמלק הגיע להילחם בישראל, אך ורק כאשר "רפו ידיהם מן התורה"⁸⁹,
 שאז הם היו במצב של חוסר "הכנעה" ובדרך "מקרה",
 כך כל הליכה בחמת קרי, באה, כאשר אין "הכנעה", וממילא אין תורה!
 והנה, ההתפעלות של רבי יהושע בן חנניה מאותו התינוק - רבי ישמעאל בן אלישע
 כהן גדול, היתה, בעבור ירידתו לשורש הדברים,
 וזאת, במה שהוא ענה לו במאמר הכתוב⁹⁰, "הֲלוֹא ה' זו חֲטָאנוּ לוֹ, וְלֹא אָבוּ
 בְּדַרְכֵי הַלּוֹךְ, וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ",
 דהיינו, שכל דרכיהם ומעשיהם בעבודת הבורא ית"ש, היתה בדרך "מקרה"⁹¹,
 ובדרך "עראי"⁹²,
 וממילא, מעשיהם הובילו אותם, ל-"קשיות עורף"⁹³, ולמרידה בהבורא ית"ש.
 ותינוק שכזה, היורד לשורשם של דברים, ומבין את הסיבה המרכזית הגורמת
 למרידה ולפריקת עול,
 יזכה להיות מורה הוראות בישראל!
 ואף יזכה לתקן ולהשלים את נשמתו של יוסף הצדיק ע"ה - בהיותו נוהג
 בהנהגתו ובמידתו "מידת הדעת",
 התלויה במידת הענווה וההכנעה, ומביאה את עסק התורה הקדושה, בקדושתה
 ובטהרתה.

⁸⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

⁸⁹ מדרש תנחומא, (פרשת "בשלח", אות כה').

⁹⁰ ישעיה, מב' - כד'.

⁹¹ וכפירושו של אדונינו הרמב"ם זיע"א, אשר נתבאר לעיל באות ז'.

⁹² וכפירושו של התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, אשר נתבאר לעיל באות ז'.

⁹³ וכפירושו של אונקלוס, אשר נתבאר לעיל באות ז'.

94. ומעתה, יתבאר כמין חומר, מפני מה, כל הברכות האמורות בפרשתן תלויות אך ורק בחוקות התורה הקדושה 94 :

שכן, רק על ידי ההילוך בחוקות התורה הקדושה, מראה האדם בעצמו, שיש לו "הכנעה",

ושאינו הולך בדרך "מקרה" 95, וממילא, הוא אינו נוהג בדרך "עראי" 96, המוביל לידי "קשיות עורף" 97,

וטובה וברכה באים לעולם.

וכמו כן, יתבאר כמין חומר, עניין קריאת הקללות האמורות בפרשתן :

דהנה, לעיל 98, הובאו דבריו הקדושים של הגה"ק רבינו משה זכות זיע"א -

"קריאת הקללות ביראת ה', נחשב לו, כאילו באו עליו ממש",

והיינו, שכל תכלית הקללות, הוא אך ורק להנוהגים בדרך "מקרה",

ברם, המתרחק כמטחוי קשת מדרך זו, על ידי "הכנעה", הרי הוא בעל יראת ה',

וכאשר הוא קורה את הקללות, והוא מבין את טעם הגעתם, בהתבטלות

ובהכנעה,

הוא מסלק מעל עצמו את אותם הקללות, והופכם לברכה ולחיים טובים.

והנה, כשם שחודש "אלול", נועד למען תשובתו של האדם 99,

אף "ימי ספירת העומר", נועדו למען תשובתו של האדם, בעניין הוצאת "מידת

הדעת מן הגלות".

94 וכמאמר הכתובים בפרשתן (ויקרא, כו' - ג'), "אם בַּחֲקֵי תִלְכוּ, וְאֵת מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ, וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם. וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם, וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יְבֹולָה, וְעַץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פְּרִיּוֹ".

95 וכפירושו של אדונינו הרמב"ם זיע"א, אשר נתבאר לעיל באות ז'.

96 וכפירושו של התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, אשר נתבאר לעיל באות ז'.

97 וכפירושו של אונקלוס, אשר נתבאר לעיל באות ז'.

98 באות ו'.

99 כאשר נתבאר לעיל באות ד'.

וכשם שמאמר הכתוב ¹⁰⁰, "כֹּה אָמַר יְהוָה, הַנּוֹתֵן בַּיָּם דָּרֶךְ, וּבַמָּיִם עֲזָיִם נְתִיבָה",
נאמר על "דרך" התשובה של חודש "אלול" ¹⁰¹,
אף מאמר הכתוב ¹⁰², "אֲשֶׁר קָרָךְ בַּדָּרֶךְ, וַיִּזְנַב בְּךָ כָּל הַנְּחֻשָׁלִים אַחֲרֶיךָ, וְאַתָּה עָגַף
וַיִּגַע, וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים", נאמר על "דרך" התשובה של "ימי ספירת העומר".
שכן, סיבת היותה של הדעת בגלות, היא על ידי העדר התעסקות בדברי התורה
הקדושה, הבאה אל האדם אך ורק על ידי הליכה בדרך "מקרה".
ומה עוד, שבפרשתו, יִשְׁנָם מִט' קַלְלוֹת, הַמְּכַוְּנִים כַּנֶּגֶד מִט' יְמֵי סְפִירַת הָעוֹמֵר,
וכאשר אנו מקדשים ומטהרים את עצמינו, בכל יום ויום מִיְמֵי הַסְּפִירָה,
אנו זוכים להרחיק מעלינו, את אותם הקללות,
עד אשר אנו זוכים להגיע אל יום "חג השבועות", קדושים וטהורים, ללא פגם
ודופי ¹⁰³.
ועל כן, כאשר נזכה לידי תכלית מידת ההתבטלות וההכנעה, נזכה לידי הוצאת
"מידת הדעת מן הגלות",
וכמו כן, נזכה לכל הברכות האמורות בפרשתו, למקיימים את מצוותיו של הבורא
ית"ש - באמת ובתמים.
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹⁰⁰ ישעיה, מג' - טז'.

¹⁰¹ כאשר נתבאר לעיל באות ד'.

¹⁰² דברים, כה' - יח'.

¹⁰³ כן כתב הצדיק מרעננה זיע"א, בספרו הקדוש "בן לאשרי - ברכה משולשת", בריש פרשת "בהר".

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- הגה"ק רבי שלמה אסולין בן שמחה (שתח"י) זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של כל הקדושים והקדושות אשר נרצחו על קידוש ה'

במלחמת שמחת תורה תשפ"ד